

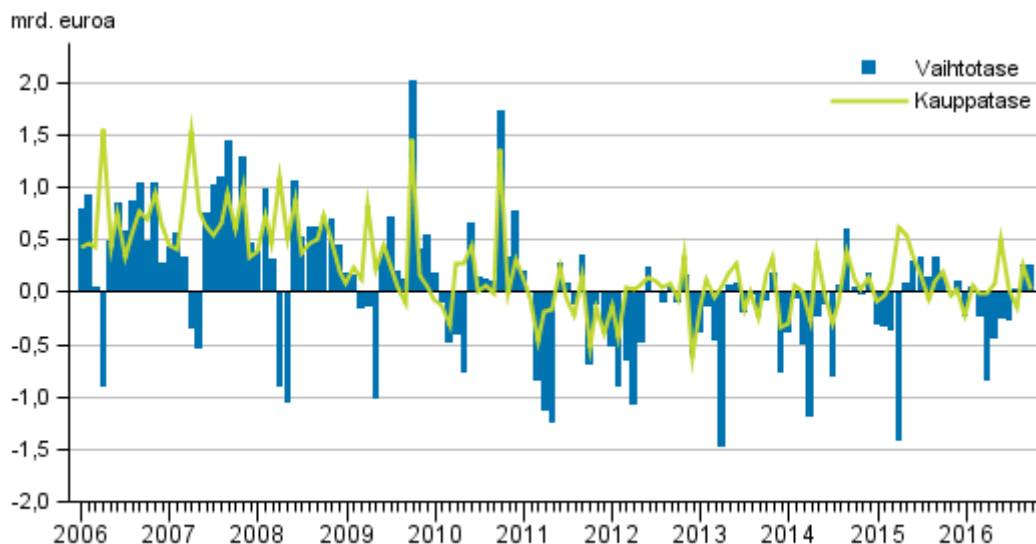
Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

2016, 3. vuosineljännes ja lokakuu

Vaihtotase tasapainossa kolmannella neljänneksellä, pääomaa virtasi Suomeen nettomääräisesti

Vaihtotase oli tasapainossa vuoden 2016 kolmannella neljänneksellä. Tavaroiden ja palveluiden viennin arvo laski. Lokakuussa lasku jatkui tavaroiden ja palveluiden viennin arvon laskiessa neljä prosenttia. Kolmannella neljänneksellä pääomaa virtasi Suomeen nettomääräisesti 4,3 miljardia euroa. Ulkomainen nettovarallisuusasema oli positiivinen. Tiedot käyvät ilmi Tilastokeskuksen maksutase ja ulkomainen varallisuusasema -tilastosta.

Vaihtotase ja kauppataase

Vaihtotase kolmannella vuosineljänneksellä

Vaihtotase oli tasapainossa vuoden kolmannella neljänneksellä, kun vuotta aikaisemmin vaihtotase oli 0,8 miljardia euroa ylijäämäinen.

Maksutaseen mukainen kauppataase oli 0,1 miljardia euroa ylijäämäinen. Maksutaseen mukaisen tavaraviennin arvo laski 2 prosenttia edellisen vuoden vastaavasta ajankohdasta ja oli 13,0 miljardia euroa. Maksutaseen mukaisen tavaratuonnin arvo laski prosentin edellisen vuoden vastaavasta ajankohdasta 12,9 miljardiin euroon.

Palvelutase oli 0,6 miljardia euroa alijäämäinen kun vuoden 2015 kolmannella neljänneksellä palvelutase oli tasapainossa. Palvelutaseen heikkeneminen johtui sekä palveluviennin laskusta että palvelutuonnin noususta. Palveluviennin arvon laskiessa 5 prosenttia 5,3 miljardiin euroon palvelutuonti nousi 4 prosenttia vuoden 2015 kolmannelta neljänneksestä.

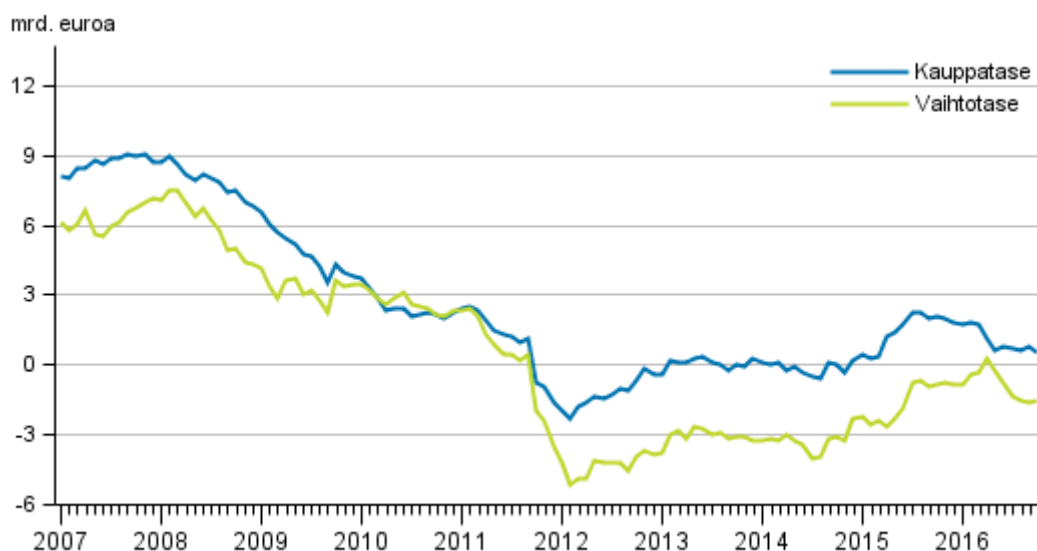
Ensitulon tili oli 0,8 miljardia euroa ylijäämäinen. Ensitulon tili pitää sisällään mm. pääomakorvaukset, kuten korot ja osingot. Tulojen uudelleenjaon tili oli 0,4 miljardia euroa alijäämäinen.

Maksutaseen mukaiset tuonti- ja vientiluvut palveluerittäin ja alueittain löytyvät [tavaroiden ja palveluiden ulkomaankauppa -tilastosta](#).

Vaihtotase lokakuussa

Lokakuussa vaihtotase oli 0,3 miljardia euroa ylijäämäinen. Vaihtotaseen alieristä ensitulon tili oli ylijäämäinen ja palvelutase sekä tulojen uudelleenjaon tili olivat alijäämäisiä. Maksutaseen mukainen kauppataase oli tasapainossa. Maksutaseen mukaisen tavaraviennin arvo laski kuusi prosenttia vuodentakaisesta. Maksutaseen mukaisen tavaratuonnin arvo laski kaksi prosenttia vuodentakaisesta.

Vaihtotase ja kauppataase, 12 kk liukuva summa

Rahoitustase ja ulkomainen nettovarallisuusasema

Pääomaa virtasi Suomeen vuoden 2016 kolmannella neljänneksellä

Vuoden 2016 kolmannella neljänneksellä pääomaa virtasi Suomeen nettomääräisesti 4,3 miljardia euroa. Pääomaa virtasi Suomeen eniten muina sijoituksina, 8,7 miljardia euroa. Muihin sijoituksiin luokitellaan mm. konsernin ulkopuoliset lainat, talletukset ja kauppaluotot, joista pääomaa virtasi Suomeen erityisesti lainoina.

Syyskuun lopussa Suomella oli saamia ulkomailta 739,3 miljardia euroa ja velkoja ulkomaille 733,2 miljardia euroa. Suomen ulkomainen nettovarallisuusasema laski kolmannella neljänneksellä muiden sijoitusten saamisten vähentymisen ja velkojen kasvun seurauksena. Ulkomaisiin saamisiin ja velkoihin liittyvät hinnannuutokset kasvattivat nettovarallisuutta 0,3 miljardia euroa. Erityisesti arvopaperien sijoituskannat kasvoivat kohonneiden osakekurssien seurauksena. Valuuttakurssien ja muiden arvostuserien muutokset puolestaan laskivat nettovarallisuusasemaa 1,3 miljardin euron verran.

Sektoreittain tarkasteltuna rahalaitosten ulkomainen nettovarallisuusasema laski 5,0 miljardia euroa saamisten vähentymisen seurauksena ja yritysten 7,4 miljardia euroa velkojen kasvun seurauksena. Työeläkerahastojen nettovarallisuusasema puolestaan kasvoi 4,0 miljardia euroa kasvaneiden saamisten myötä.

Taulukko 1. Rahoitustase ja ulkomainen nettovarallisuusasema, miljardia euroa

	Sijoituskanta 30.6.2016	Rahoitustaloustoimet v. 2016 kolmannella neljänneksellä	Hinnan muutos v. 2016 kolmannella neljänneksellä	Valuuttakurssien ja muiden arvostuserien muutos v. 2016 kolmannella neljänneksellä	Sijoituskanta 30.9.2016
Rahoitustase	11,5	-4,3	0,3	-1,3	6,2
Saamiset	737,7	-19,1	22,9	-2,1	739,3
Velat	726,2	-14,8	22,6	-0,8	733,2
Suorat sijoitukset	32,0	0,1	0,7	-0,1	32,8
Saamiset	141,8	1,5	1,1	-0,7	143,6
Velat	109,8	1,3	0,4	-0,7	110,9
Arvopaperisijoitukset	-1,8	4,9	-0,8	-1,1	1,2
Saamiset	292,7	6,5	6,1	-0,8	304,5
Velat	294,5	1,6	7,0	0,2	303,3
Muut sijoitukset	-32,8	-8,7	0,0	0,1	-41,4
Saamiset	186,1	-5,8	0,0	-0,5	179,7
Velat	218,8	2,8	0,0	-0,6	221,1
Johdannaiset	4,1	-0,8	0,4	-0,2	3,6
Valuuttavaranto	10,0	0,1	0,0	-0,1	10,0

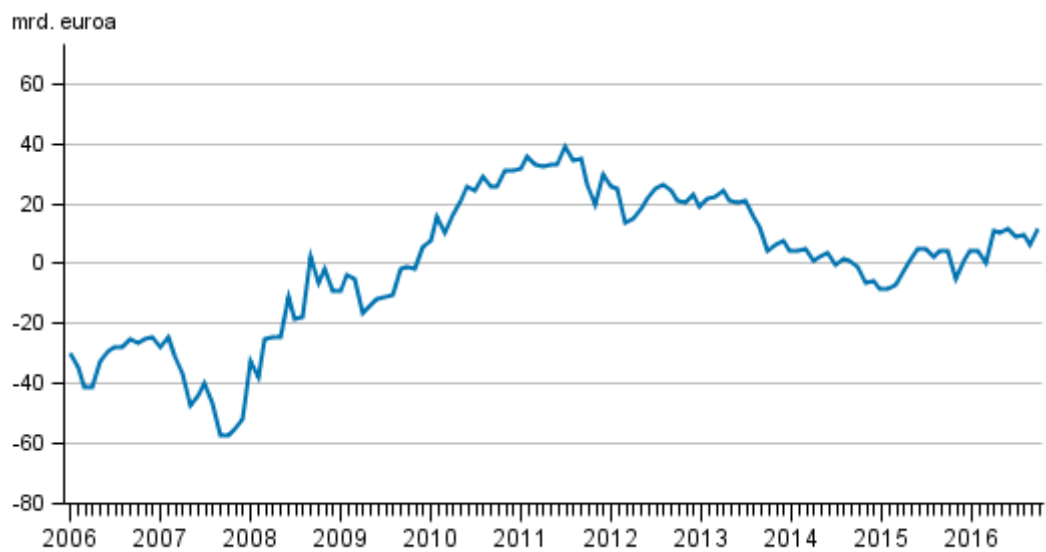
Rahoitustase ja ulkomainen varallisuusasema lokakuussa

Lokakuussa Suomeen tuotiin pääomaa nettomääräisesti 1,1 miljardia euroa. Pääomaa tuotiin nettomääräisesti eniten muina sijoituksina, yhteensä 2,6 miljardia euroa.

Suomen nettovarallisuusasema oli lokakuun lopussa 11,8 miljardia euroa positiivinen, kun ulkomaisia saamia oli 731,3 miljardia euroa ja velkoja 719,6 miljardia euroa.

Marraskuun tiedot julkistetaan 13.1.2017.

Ulkomainen nettovarallisuus kuukausittain

Sisällys

Taulukot

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Vaihtotase neljännesvuosittain 2016, milj. euroa.....	6
Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2016, milj. euroa.....	7
Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2016, milj. euroa.....	8
Liitetaulukko 4. Maksutase 2016, milj. euroa.....	9
Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema.....	10

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Vaihtotase neljännesvuosittain 2016, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2015/Q3	2015/Q4	2016/Q1	2016/Q2	2016/Q3
Tulot	1. Vaihtotase	22 594	23 881	21 794	23 777	22 366
	1.1 Tavarat	13 237	13 937	12 283	13 987	13 009
	1.2 Palvelut	5 557	6 106	5 586	5 344	5 275
	1.3 Ensitulo	3 540	3 572	3 630	4 157	3 738
	1.4 Tulojen uudelleenjako	259	265	296	289	344
Menot	1. Vaihtotase	21 777	23 588	22 197	25 269	22 342
	1.1 Tavarat	13 032	13 758	12 444	13 391	12 863
	1.2 Palvelut	5 626	6 597	5 901	6 255	5 826
	1.3 Ensitulo	2 573	2 545	2 907	4 891	2 952
	1.4 Tulojen uudelleenjako	545	689	945	731	701

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2016, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2015/Q3	2015/Q4	2016/Q1	2016/Q2	2016/Q3
Saamiset	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-21 969	-58 677	26 518	-36 102	-19 137
	S11 Yritykset	-6 324	-6 852	5 673	-13 940	-6 474
	S121 Keskuspankki	-850	-9 176	25 517	414	11 649
	S122 Muut rahalaitokset	-10 129	-31 985	4 605	-10 446	-18 018
	S123 Rahamarkkinarahastot	-67	-97	-150	57	13
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	-200	990	-182	201	2 125
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	896	232	233	1 077	1 552
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	934	181	1 026	174	335
	S1311 Valtionhallinto	-5 021	-8 694	-5 258	-11 108	-6 193
	S1313 Paikallishallinto	43	21	4	10	6
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	-1 494	-3 560	-5 046	-2 588	-4 382
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	242	262	97	48	252
	Velat	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-23 172	-53 766	31 554	-39 878
S11 Yritykset		-10 302	-4 430	5 984	-17 990	-4 574
S121 Keskuspankki		-97	89	230	-10	267
S122 Muut rahalaitokset		-6 451	-39 606	34 989	-6 857	-906
S123 Rahamarkkinarahastot		1	-11	36	-36	20
S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot		4	193	341	212	96
S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat		1 608	474	329	505	-135
S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot		-9	56	46	-233	54
S1311 Valtionhallinto		-3 641	-6 342	-4 631	-10 015	-3 781
S1313 Paikallishallinto		91	143	-41	-8	-13
S1314 Sosiaaliturvarahastot		-4 375	-4 332	-5 728	-5 445	-5 816
S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt		-	-	-1	-	-
Netto		S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	1 203	-4 912	-5 036	3 776
	S11 Yritykset	3 978	-2 422	-310	4 050	-1 900
	S121 Keskuspankki	-752	-9 265	25 287	424	11 382
	S122 Muut rahalaitokset	-3 678	7 621	-30 384	-3 589	-17 112
	S123 Rahamarkkinarahastot	-68	-86	-186	93	-7
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	-204	798	-524	-11	2 030
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	-712	-242	-95	572	1 687
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	943	125	979	407	280
	S1311 Valtionhallinto	-1 380	-2 352	-627	-1 093	-2 412
	S1313 Paikallishallinto	-48	-122	45	18	18
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	2 881	773	681	2 857	1 434
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	242	262	98	48	252

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2016, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2015/Q3	2015/Q4	2016/Q1	2016/Q2	2016/Q3
Saamiset	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	736 215	701 761	753 025	737 720	739 323
	S11 Yritykset	132 988	136 224	149 542	142 383	142 395
	S121 Keskuspankki	54 928	45 908	71 167	72 186	83 781
	S122 Muut rahalaitokset	279 281	241 994	256 691	245 930	225 070
	S123 Rahamarkkinarahastot	2 657	2 553	2 397	2 451	2 459
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	63 885	67 462	65 950	66 854	70 668
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	24 175	24 262	24 648	24 970	27 342
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	25 772	26 391	27 750	28 111	28 770
	S1311 Valtionhallinto	18 290	18 431	20 787	16 346	15 832
	S1313 Paikallishallinto	553	525	526	536	548
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	121 650	125 326	121 527	126 091	129 755
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	12 035	12 685	12 041	11 863	12 702
	Velat	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	732 117	700 468	752 668	726 191
S11 Yritykset		184 706	193 497	198 310	186 590	194 009
S121 Keskuspankki		11 344	11 538	11 639	11 921	12 242
S122 Muut rahalaitokset		365 862	322 231	365 365	358 548	353 998
S123 Rahamarkkinarahastot		47	36	72	36	56
S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot		17 704	18 833	18 791	19 137	20 510
S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat		36 609	37 226	36 837	36 730	37 554
S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot		869	934	1 012	792	852
S1311 Valtionhallinto		107 767	108 868	113 226	104 931	106 786
S1313 Paikallishallinto		2 946	3 017	2 976	2 968	2 955
S1314 Sosiaaliturvarahastot		3 208	3 234	3 357	3 484	3 156
S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt		1 055	1 055	1 084	1 055	1 055
Netto		S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	4 098	1 293	358	11 529
	S11 Yritykset	-51 718	-57 274	-48 767	-44 206	-51 614
	S121 Keskuspankki	43 584	34 370	59 527	60 265	71 539
	S122 Muut rahalaitokset	-86 580	-80 237	-108 673	-112 618	-128 928
	S123 Rahamarkkinarahastot	2 610	2 517	2 325	2 415	2 403
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	46 181	48 629	47 159	47 717	50 159
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	-12 434	-12 963	-12 189	-11 760	-10 212
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	24 903	25 457	26 738	27 319	27 919
	S1311 Valtionhallinto	-89 477	-90 437	-92 440	-88 586	-90 954
	S1313 Paikallishallinto	-2 393	-2 491	-2 450	-2 432	-2 407
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	118 442	122 092	118 170	122 607	126 599
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	10 980	11 630	10 957	10 808	11 647

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 4. Maksutase 2016, milj. euroa

	Vuosi 2015	12 kk:n liukuva summa	2016/09	2016/10
1. Vaihtotase	-870	-1 498	261	261
1.1 Tavarat	1 865	584	263	18
1.2 Palvelut	-1 608	-2 213	-193	-113
1.3 Ensitulo	1 194	2 002	310	496
1.4 Tulojen uudelleenjako	-2 321	-1 871	-119	-141
2. Pääomatase	160	95	15	13
3. Rahoitustase	-2 024	-11 596	91	-1 059
3.1 Suorat sijoitukset	-15 764	15 939	729	487
3.2 Arvopaperisijoitukset	-2 805	-8 251	3 862	1 799
3.3 Muut sijoitukset	21 810	-19 743	-3 784	-2 558
3.4 Johdannaiset	-5 047	140	-856	-791
3.5 Valuuttavaranto	-219	320	140	3
4. Virheelliset ja tunnistamattomat erät	-1 314	-10 193	-184	-1 332

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä

2) Taulukossa esitettävät arvot ovat nettovirtoja ajanjakson aikana

3) Rahoitustase = saamiset - velat

Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

1. Tilastotietojen relevanssi

1.1 Tietosisältö ja käyttötarkoitus

Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema muodostavat ulkomaisten tilastojen kokonaisuuden, joka kuvaa kansantalouden ulkoista tasapainoa sekä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja. Tilastoa voidaan käyttää analysoitaessa kansantalouden ulkoista tasapainoa, tai saamis- ja velkasuhteita, niiden rakennetta ja kehitystä, tai vertailtaessa niitä muihin maihin.

Maksutaseella tarkoitetaan tilinpitoasetelmaa, joka kuvaa järjestelmällisesti kansantalouden ja muun maailman väliset liiketoimet tietyltä ajanjaksolta sekä reaalityalouden että rahoituspuolen näkökulmasta. Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema ovat osa kansantalouden tilinpitojärjestelmää.

Maksutase kattaa liiketoimet, jotka tehdään kansantalouteen kuuluvien talousyksiköiden (kotimaassa asuvien) ja muuhun maailman kuuluvien talousyksiköiden (ulkomailla asuvien) kesken. Maksutase koostuu vaihto-, pääoma- ja rahoitustaseesta.

Ulkomaisen varallisuuden tilasto kuvaa rahoitustaseen pääomavirroista syntyneitä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja.

Maksutaseen ja ulkomaisen varallisuuden tilastojen laadinnassa noudatetaan IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) ohjeita ja suosituksia. Euroopassa maksutasetilastointia ohjeistavat Euroopan keskuspankki (rahoitustase) ja Eurostat (vaihtotase).

Maksutasetilastointi perustuu Suomen lakisääteisiin velvoitteisiin tuottaa ja raportoida maksutasetilastoa Euroopan keskuspankille (EKP) (EKP:n suuntaviivat EKP/2011/23) ja Euroopan yhteisöjen tilastotoimistolle Eurostatille (Euroopan komission asetus N:o 555/2012) sekä Kansainväliselle valuuttarahastolle (IMF).

Maksutasetta on julkaistu vuodesta 1922 lähtien, vuodesta 1948 maksutasetta on laadittu IMF:n maksutasekäsikirjan mukaisesti.

1.2 Keskeiset käsitteet ja luokitukset

Maksutasetilaston järjestelmä käyttää kuvauksessaan seuraavia tilastoyksiköitä ja niiden ryhmittelyjä

- taloudellinen alue
- institutionaaliset yksiköt ja sektorit
- Suomessa asuva, Ulkomailla asuva (residence)
- virrat ja varannot

Käytetyt luokitukset liittyvät tilastoyksiköihin:

- institutionaalinen yksikkö- ja sektoriluokitus
- rahoitusvaateiden luokittelu

Maksutasetilaston keskeisiä käsitteitä ovat :

- **Vaihtotase:** Kuvaa ulkomaisten taloustoimien, kuten tavaroiden ja palvelujen ulkomaankaupan, ensitulojen ja tulojen uudelleenjaon, vaikutusta kansantuloon ja kansantalouden säästämisen ja investointien väliseen tasapainoon.
- **Kauppataase:** Kuvaa tavaroiden ulkomaankaupan tasapainoa viennin ja tuonnin osalta.
- **Rahoitustase:** Kuvaa vaihtotaseen alijäämän rahoitusta tai ylijäämän sijoittamista ulkomaille ja koostuu suorista sijoituksista, arvopaperisijoituksista, muista sijoituksista, johdannaisista sekä keskuspankin valuuttavarannon muutoksista.
- **Ulkomainen (netto)varallisuusasema:** Kertoo rahoitussaamisten ja velkojen arvon ja rakenteen tilastointiajanjakson lopussa.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Maksutasetilaston laatimiseen käytetään suoraa tiedonkeruuta ja muista taloustilastoista johdettua tietoa. Tulli kerää tiedot tavaroiden ulkomaankaupasta sekä julkaisee ulkomaankauppatilastot. Tilastokeskus kerää tiedot palvelujen kansainvälisestä kaupasta, tulojen uudelleenjaosta ja pääomansiirroista. Tilastokeskus kerää yhteistyössä Suomen Pankin kanssa tiedot rahoitustaseen, pääomakorvausten ja ulkomaisen varallisuuden tilastointia varten. Seuraavaksi esitellään maksutaseen alaerien eri tietolähteet ja laadintamenetelmät.

2.1 Vaihtotase

2.1.1 Kauppatase

Maksutasetilastoinnissa tavarantuonnin arvot muutetaan Tullin ulkomaankauppatilaston cif-määräisistä tuonnin arvoista maksutaseen fob-määräisiksi arvoiksi, jolloin rahdin ja vakuutuksen osuus tavarantuonnista siirretään kuljetusmenoihin. Lisäksi Tullin ulkomaankauppatilaston tuontiin lisätään alustoimitukset, joihin kuuluvat muun muassa satamissa ja terminaaleissa hankitut tavarat ja polttoaineet. Maksutasetilastoinnin maittain jaetuissa tavarakauppatiedossa vienti on tilastoitu määrämaan mukaan, tuonti EU-alueelta lähetysmaan mukaan.

Tulli kerää kaikki tavarakaupan tilastoinnissa tarvittavat tiedot. Tiedot Suomen kaupankäynnistä EU:n ulkopuolisten kanssa saadaan tullausjärjestelmästä. EU:n sisäisestä kaupasta tuojat ja viejät ilmoittavat kuukausittain Intrastat-järjestelmän mukaiset tilastotiedot Tullille

2.1.2 Palvelut

Palveluerissä käytetään Tilastokeskuksen keräämää tietoa matkailun, kuljetuksen ja muiden palvelujen kaupan erilliskyselyistä.

Palvelut, matkailu

Matkailuerään tilastoidaan kaikki muut matkasta aiheutuvat menot kuin maiden väliset kuljetukset, jotka luetaan kuuluvaksi kuljetuserään. Matkailuerään kuuluviksi luetaan myös risteilyistä, kausi- ja rajatyöntekijöistä sekä ulkomaisesta opiskelusta ja sairaudenhoidosta aiheutuneet menot.

Palvelut, kuljetus

Kuljetuksista valtaosa on merikuljetusrahtimenoja ja alusten maksamia ahtaus-, satama-, väylä- ja luotsimenoja. Merikuljetusrahtitulot ovat suomalaisten varustamojen ulkomaisten tavaroiden kuljetuksista ansaitsemia tuloja. Vastaavat menot ovat ulkomaisille kuljettajille maksettuja merikuljetusmenoja. Huomattava kuljetustuloerä on ulkomaisilta matkailijoilta saatu kuljetustulo, joka jakautuu merikuljetustuloon ja lentokuljetustuloon. Vastaavat menot ovat suomalaisten ulkomaisille kuljetusyriyksille maksamia menoja.

Palvelut, muut palvelut

Muihin palveluihin luetaan vakuutus- ja rahoituspalvelut, posti- ja telekommunikaatiopalvelut, rakennuspalvelut, tietotekniikka- ja informaatiopalvelut, rojaltit ja lisenssimaksut, muut liike-elämän palvelut sekä henkilökohtaiset, kulttuuri- ja virkistyspalvelut.

Tiedot ulkomaisista vakuutustuloista ja -menoista saadaan Finanssivalvonnan toteuttamasta vuosikyselystä. Kyselyssä ovat mukana kaikki Suomessa vakuutuksia myyvät yritykset. Tavaravakuutusta koskevat tiedot perustuvat pääosin Tullin määrävuosittain toteuttaman tavarakaupan rahti- ja vakuutus-kyselyn tuloksiin. Lisäksi suomalaisilta yrityksiltä tiedustellaan palvelukyselyn yhteydessä niiden ulkomailta hankkimia vakuutuspalveluja.

2.1.3 Ensitulo: palkansaajakorvaukset ja pääomakorvaukset

Tuotannontekijäkorvauksiin luettavat palkat ja palkkiot sisältävät maksut ammattipalveluista ja muut henkilökohtaiset palkat ja palkkiot sekä työnantajan sosiaalivakuutusmaksut. Nämä tiedot saadaan verottajan maksuunpanotilastosta ja rajoitetusti verovelvollisten aineistosta.

Pääomakorvaukset tilastoidaan pääosin Tilastokeskuksen ja Suomen Pankin tekemien maksutasekyselyjen mukaisesti ja tiedot pääomakorvauksista laaditaan sijoituslajeittain.

2.1.4 Tulojen uudelleenjako

Vastikkeettomat tulonsiirrot jaetaan yksityisiin ja julkisiin. Yksityisten tulonsiirtotietojen laadinnassa on käytetty apuna historiallista aineistoa, hallinnollista budjettitietoa, asiantuntija-arviota sekä muiden yksityisten tulonsiirtojen tapauksessa vakuutuspalveluja koskevaa kyselyä.

2.2. Pääomatase

Pääomansiirtojen tilastotiedot perustuvat Tilastokeskuksen käytössä oleviin hallinnollisiin aineistoihin, pääasiassa valtion tilinpäätökseen.

Vaihtotaseen ja pääomataseen puuttuvien kuukausi- ja neljännesvuositietojen arviointi

Palveluerien kuukausittaiset ennakoarviot tehdään rakenteellisiin aikasarja- ja indikaattorimalleihin perustuvaa menettelyä käyttäen. Siinä estimoitavaa palvelukauppaa tarkastellaan osana koko ulkomaankauppaa. Neljännesvuositilastot jaetaan kuukausille.

Tietoja korjataan kahdessa vaiheessa, ensin neljännesvuosittain, kun saadaan tilastotiedot matkailusta, kuljetuksesta ja muista palveluista. Toinen revisio ajoittuu vuosittain syyskuuhun, kun muiden palvelujen vuosikyselyn tulokset valmistuvat.

Pienten erien osalta, kuten palkkojen, yksityisten tulojen uudelleenjaon ja pääomansiirtojen, joissa tieto saadaan vuosittain, kuukausiarviot perustuvat pääsäännön mukaan edellisen vuoden tasoon, joka on jaettu tasan kuukausille.

2.3 Rahoitustase ja ulkomainen varallisuusasema

Tilastokeskus kerää yhteistyössä Suomen Pankin kanssa tiedot rahoitustaseen ja pääomakorvausten virroista sekä ulkomaisten saamisten ja velkojen varantotiedoista.

Maksutasekyselyjä on nykyään kolmentyyppisiä:

1. Tilastokeskuksen ulkomaisten rahoitussaamisten ja -velkojen kuukausi- ja vuosikyselyt, joilla kerätään tiedot saamisten ja velkojen varannoista ja niiden muutoksista (netto), arvostuseristä sekä vastaavista koroista ja osingoista sektoreittain.
2. Suomen Pankin tilinhoitajayhteisöille (kotimaiset arvopapererien säilyttäjät) suunnattu kuukausittainen arvopapereiden säilytyskysely.
3. Suomen Pankin kuukausikysely ulkomaisista arvopaperisaamisista ja -veloista.

Lisäksi Suomen Pankki kerää tietoja maksutasetta varten myös EKP:n rahalaitosten ja sijoitusrahastojen tasetiedonkeruiden yhteydessä.

Tilastointijärjestelmän peruseriaatteena on kysely suoraan tiedon lähteeltä eli sijoitus- tai rahoituspäätöksiä tekeviltä institutionaalisilta yksiköiltä. Maksutasekyselyt ovat luonteeltaan kokonaistutkimuksia, joista pienet yritykset on jätetty pois. Pienet yritykset huomioidaan menetelmällisesti.

Yrityssektorin kyselyjen kehikot määrittellään Tilastokeskuksen yritys- ja yhteisörekisterin perusteella. Yritysrekisterissä on tiedot noin 300 000 yhteisöstä sekä merkintä ulkomaalaisomistuksesta. Lisäksi rekisterissä on lisätietona luettelo yrityksistä, joilla on ulkomaisia tytäryrityksiä. Kehikkoja täydennetään verohallinnolta saatavien 15 000 suurimman yrityksen tasetietojen sekä kyselyistä saatujen tietojen perusteella. Yrityssektorin maksutasekyselyihin otetaan mukaan sellaiset yritykset, joiden ulkomaisten saamisten ja velkojen ennakoitaan näiden tietolähteiden perusteella olevan suurimpia. Käytännössä kuukausikyselyn piirissä on viime vuosina ollut noin 90–140 yritystä ja vuosikyselyissä yhteensä noin 1 000–1 200 yritystä.

Rahalaitosten ja sijoitusrahastojen määritelmien ulkopuolelle jäävät muut rahoitussektorin toimijat valitaan maksutasekyselyihin Finanssivalvonnan tietojen, verohallinnon tasetietojen ja yritysrekisterin avulla samalla tavalla kuin yrityssektorin tapauksessa.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Maksutasetilastojen laadun ylläpitämiseksi ja parantamiseksi on kiinnitetty suurta huomiota käytännön kyselykehikkojen määrittelyyn ja rekisterien tarkkuuteen. Tilastointiin vaikuttavat rahoitusmarkkinoiden ja yrityssektorin institutionaaliset muutokset on pyritty ottamaan huomioon. Rahoitustaseessa työeläkelaitosten nopeasti kasvava ulkomainen sijoitustoiminta on muuttanut pääomanliikkeiden sektorirakennetta. Yritysten ulkomailla olevat rahoituskeskukset lisäävät yritysten sisäisten, suoriin sijoituksiin tilastoitavien, lyhytaikaisten pääomanliikkeiden vaihtelua. Monikansallisten pankkikonsernien sisäiset pääomavirrat näkyvät erityisesti muissa sijoituksissa. Yrityskaupat aiheuttavat suuria heilahteluja niin suoriin sijoituksiin kuin arvopaperisijoituksiinkin. Tietojen oikeellisuutta ja tarkkuutta tarkastellaan säännöllisesti. Paljon otantavirhettä tärkeämpiä virhelähteitä ovat kehikkovirhe ja mittausvirhe. Kehikkovirhettä syntyy rekisterien jälkeenjääneisyydestä, kun kaikkia vastaajia ei löydetä, ja mittausvirhettä vastaajien tulkitessa väärin kyselyn tiedonantovaatimusta. Suomen tilastot ovat herkkiä juuri kehikko- ja mittausvirheiden suhteen, koska Suomessa on kansantalouden kokoon verrattuna erittäin suuria kansainvälisiä yrityksiä.

Maksutaseen tilastovirhe

Maksutaseen kahdenkertaisen kirjanpidon periaatteiden mukaisesti maksutaseen osatekijöiden, eli vaihtoja pääomataseen ja rahoitustaseen summa on nolla. Käytännössä loppusumma on yleensä positiivinen tai negatiivinen luku.

Virheelliset ja tunnistamattomat erät kokonaisuutena ovat kaikkien maksutaseen erien virheiden ja puuttuvien tietojen nettosuure.

Laskennallisesti virhetermillä saatetaan kirjausten yhteenlaskun loppusumma keinotekoisesti nollassi, eli termi on itseisarvoltaan yhtä suuri mutta erimerkkinen kuin muutoin lopputuloksena oleva luku. Tilastovirhe on suhteellisesti suurempi kuukausi- ja neljännesvuositilastossa kuin vuositasolla, koska jälkimmäisessä tarkastelussa monet ajoituserot häviävät. Suurten kansainvälisten yritysten ulkomaiset liiketoimet aiheuttavat tilastoihin huomattavaa vaihtelua, ja niiden liiketoimien vastaerät eivät rahaliiton oloissa välttämättä tule näkyviin Suomen maksutasetilastossa. Lisäksi ajoituserot kirjauksissa saattavat näkyä suurina tilastovirheinä tai peräkkäisinä suurina erimerkkisinä tilastovirheinä.

Vuosikyselyihin perustuvat tiedot arvioidaan tilastovuoden kuukausi- ja neljännesvuosiennakkotilastoihin. Siten tietojen saanti täydentyy ajan mittaan, mikä saattaa johtaa huomattaviin korjauksiin tilastoissa. Suurimmat korjaukset ovat johtuneet yritysten voitonjakotietojen ja uudelleen sijoitettuja voittoja koskevien tietojen saamisesta käyttöön vasta tilastovuotta seuraavan vuoden syksyllä. Tulli korjaa kuukausittaisia ulkomaankauppätietoja vähitellen tilastovuotta seuraavan vuoden kevääseen saakka. Sen sijaan palvelujen ulkomaankaupan käsitteen ja tilastoinnin tarkentaminen on johtanut palveluerien tietojen merkittäviin tasotarkistuksiin 2000-luvulla.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Kuukausittainen maksutase julkaistaan noin 6 viikon kuluttua tilastokuukauden päättymisestä heti ulkomaankauppabilaston julkaisemisen jälkeen. Kunkin kuukausitiedotteen yhteydessä korjataan myös edellisen kuukauden tiedot. Kuukausitilastoihin arvioidaan neljännesvuosittain ja vuosittain kerättävät tiedot. Laajemmat vuositiedot valmistuvat noin 10 viikossa. Kuukausi- ja neljännesvuositietojen keskinäinen tarkennus- ja korjausrhythmi on sovitettu yhteen. Vuositiedot suorien sijoitusten vuosikyselystä ja muiden palvelujen kyselystä valmistuvat tilastovuotta seuraavan vuoden syksyyn mennessä, kun kaikki perustiedot on saatu. EKP:n ja Eurostatin korjausrhythmin mukaan suurimmat korjaukset tehdään aina maaliskuun ja syyskuun lopussa. Tuolloin korjataan kaikki edellisen vuoden kuukausi- ja neljännesvuositiedot, jotta ne saadaan yhteneviksi korjattavien vuositaso lukujen kanssa. Myös päättynyttä vuotta edeltävän vuoden tietoja korjataan. Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

5. Tietojen saatavuus ja selkeys

Maksutasetiedot julkaistaan Tilastokeskuksen verkkosivulla. Tilastokeskus julkistaa kuukausittain maksutasetiedotteen ja neljännesvuosittain hieman yksityiskohtaisemmat maksutaseen, ulkomaisen

varallisuuden sekä ulkomaisen bruttovelan tiedot. Maksutaseen ja ulkomaisen varallisuusaseman vuosijulkaisu sisältää pitkiä aikasarjoja maksutaseen ja ulkomaisen varallisuuden eristä sekä ristiintaulukointeja sektoreittain ja vaateittain. Vaihtotaseen erien tiedot on vuosijulkaisussa luokiteltu yksityiskohtaisesti palveluerittäin.

6. Tietojen vertailukelpoisuus

Maksutasetilastoa laaditaan kansainvälisten tilastostandardien ja IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) mukaisesti, mikä takaa tilaston vertailukelpoisuuden. Sekä OECD että IMF ovat julkaisseet uudistetut tilastointistandardinsa. Uusien standardien mukaisten tilastojen julkaisu Suomessa alkoi kesällä 2014.

7. Selkeys ja yhtenäisyys

Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema ovat osaksi muista tilastoista johdettu tilasto. Lähdetilastojen ja maksutaseen välillä on eroja muun muassa tiettyjen erien laskennoista tai käsitteiden määritelmistä johtuen. Esimerkkinä tällaisesta erästä on tavaroiden ulkomaankauppa.

Lisätietoja

Tapio Kuusisto 029 551 3318

Saana Ranta-Ruona 029 551 3375

Vastaava tilastajohtaja:

Ville Vertanen

www.tilastokeskus.fi

Lähde: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

Tietopalvelu ja viestintä, Tilastokeskus
puh. 029 551 2220
www.tilastokeskus.fi

ISSN 2342-3463 (pdf)

Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi